

УДК 616.83-089:061.6:061.12:61:001(477)"1950-2020"

DOI: 10.37621/JNAMSU-2020-1-2-8

«Журнал НАМН України» | 2020 | т. 26 | № 1-2 | С. 65-71

ДУ «Інститут нейрохірургії імені акад. А. П. Ромоданова Національної академії медичних наук України» відзначає 70-річчя

Є. Г. Педаченко, **Л. Д. Пічкур**,
В. В. Білошицький,
В. А. Руденко

*ДУ «Інститут нейрохірургії
ім. акад. А. П. Ромоданова НАМН України»,
вул. Платона Майбороди, 32, Київ 04050,
Україна*

У 2020 році державна установа «Інститут нейрохірургії ім. акад. А. П. Ромоданова Національної академії медичних наук України» (далі – Інститут) відзначає ювілей – 70 років від дня заснування. Наказом міністра охорони здоров'я УРСР № 439 від 3 липня 1950 року були затверджені структура та штатний розклад Київського науково-дослідного інституту нейрохірургії в кількості 291 одиниці. Положення про Інститут було затверджено Міністерством охорони здоров'я України 4 серпня 1950 року. В Інституті було створено відділення нейроонкології, гострої травми центральної і периферичної нервової системи, нервово-судинної патології, відновної нейрохірургії та дитячої нейрохірургії. Інститут в різні роки очолювали: О. І. Арутюнов (1950–1964), А. П. Ромоданов (1964–1993), Ю. П. Зозуля (1993–2013) і Є. Г. Педаченко (з лютого 2013 р.). Нині клінічна база Інституту – це 15 профільних відділень із 361 ліжком, в яких щорічно проходять лікування близько 7 тис. хворих. У поліклінічному відділенні щорічно консультативну допомогу отримують 30–40 тис. хворих. У 15 операційних виконують понад 5 тис. операцій найвищого ступеня складності на рік. Комплексність обстеження та лікування хворих забезпечується роботою наукових і діагностичних відділень та лабораторій.

SI “A. P. Romodanov Neurosurgery Institute of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine” celebrates the 70th anniversary

Eugene G. Pedachenko,
Leonid D. Pichkur, **Vadym V. Biloshytsky**,
Valentyna A. Rudenko

*SI “A. P. Romodanov Neurosurgery Institute
of the National Academy of Medical Sciences
of Ukraine”, 32 Platona Maiborody St.,
Kyiv 04050, Ukraine*

In 2020, State Institution “A. P. Romodanov Neurosurgery Institute of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine” (hereinafter referred to as Institute) occupies the glorious anniversary – 70 years since its foundation. By order of the Minister of Health of the USSR No. 439 of July 3, 1950, the structure and staffing of the Kyiv Research Institute of Neurosurgery were approved in the amount of 291 units. The regulations on the Institute were approved by the Ministry of Health of Ukraine on August 4, 1950. Departments of Neuro-oncology, Acute Trauma of the Central and Peripheral Nervous System, Neurovascular Pathology, Restorative Neurosurgery and Pediatric Neurosurgery were established in the structure of the Institute. The Neurosurgery Institute in different years was headed by: O. I. Arutiunov (1950–1964), A. P. Romodanov (1964–1993), Yu. P. Zozulia (1993–2013), E. G. Pedachenko (since February 2013). Today, the Institute's clinical base consists of 15 specialized departments with 361 beds, where up to 7,000 patients are treated annually. In the out-patient department, from 30,000 to 40,000 patients receive counseling every year. In 15 operating rooms, more than 5,000 operations of the highest complexity are performed per year. Comprehensive examination and treatment of patients are provided by the scientific and diagnostic departments and laboratories. Currently, the Neurosurgery Institute staff amounts for 1,008 employees, including 38 doctors of medicine, 14 professors, and 80 candidates of

В Інституті нейрохірургії працюють 1008 співробітників, з них 38 докторів медичних наук, 14 професорів, 80 кандидатів наук. Інститут посідає чільне місце в діагностиці та лікуванні нейрохірургічної патології в Україні. Створено та працюють наукові школи з нейроtraumi, нейроонкології, судинної патології головного і спинного мозку, малоінвазивної спінальної нейрохірургії, нейро-трансплантації, нейроімунології, які очолюють і розвивають провідні фахівці Інституту. Впродовж усього існування установи постійно здійснюється підготовка наукових кадрів. Перспективи подальшого розвитку Інституту нейрохірургії полягають у широкому впровадженні методу нейромодуляції, розробці генної терапії, застосуванні інвазивних електрофізіологічних і сучасних нейровізуалізаційних досліджень, удосконаленні та широкому впровадженні ендоскопічних методик у нейрохірургічну практику, розробці методів реконструктивно-відновної нейрохірургії та лікування хронічних больових синдромів. Надзвичайно важливим для України є створення на базі Інституту Науково-практичного центру нейроtraumi і сучасного реабілітаційного центру.

Ключові слова: Інститут нейрохірургії; ювілей; історія.

Для цитування: *Педаченко ЄГ, Пічкур ЛД, Білошицький ВВ, Руденко ВА. ДУ «Інститут нейрохірургії ім. акад. А. П. Ромоданова Національної академії медичних наук України» відзначає 70-річчя. Журнал Національної академії медичних наук України. 2020;26(1-2):65–71. DOI: 10.37621/JNAMSU-2020-1-2-8.*

Стаття надійшла до редакції 27.11.2019 року
Направлена на рецензування 30.11.2019 року
Прийнята до друку 15.12.2019 року

medical sciences. Currently, the State Institution “Romodanov Neurosurgery Institute of NAMS of Ukraine” occupies a leading position in the diagnosing and treatment of neurosurgical pathology in Ukraine. The Institute has established and operates scientific schools on neurotrauma, neuro-oncology, vascular pathology of the brain and spinal cord, minimally invasive spinal neurosurgery, neurotransplantation, and neuroimmunology, which are headed and developed by leading specialists of the Institute. Throughout the existence of the Institute, training of scientific personnel is constantly carried out. The prospects for further development of the Neurosurgery Institute are intended in wide implementation of neuromodulation method, the development of gene therapy, the use of invasive electrophysiological studies and modern neuroimaging, the improvement and widespread adoption of endoscopic techniques in the neurosurgical practice, the development and implementation of methods of reconstructive neurosurgery and the treatment of chronic pain syndromes. It is extremely important for Ukraine to create a Scientific and Practical Center for Neurotrauma and a modern rehabilitation center on the basis of the Institute.

Keywords: Neurosurgery Institute; anniversary; history

For citation: *Pedachenko EG, Pichkur LD, Biloshytsky VV, Rudenko VA. SI “A. P. Romodanov Neurosurgery Institute of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine” celebrates the 70th anniversary. Journal of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine. 2020;26(1-2):65–71. DOI: 10.37621/JNAMSU-2020-1-2-8.*

The article was received on 27.11.2019
For review, 30.11.2019
Accepted for publication on 15.12.2019

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Педаченко Євгеній Георгійович – д. м. н., проф., акад. НАМН, директор Інституту, *ORCID: 0000-0003-4759-6019*;

Пічкур Леонід Дмитрович – д. м. н., старший дослідник, начальник науково-організаційного відділу, *ORCID: 0000-0003-4716-0960*;

Білошицький Вадим Васильович – д. м. н., старший дослідник, заступник директора з наукової роботи, *ORCID: 0000-0003-0680-0538*;

Руденко Валентина Андріївна – к. б. н., старший науковий співробітник, учений секретар, *ORCID: 0000-0002-6828-3866*.

INFORMATION ABOUT AUTHORS

Eugene G. Pedachenko – Dr. Sci. (Medicine), Prof., Member of the NAMS of Ukraine, Director of Institute, *ORCID: 0000-0003-4759-6019*;

Leonid D. Pichkur – Dr. Sci. (Medicine), Senior Researcher, Head of Scientific and Organizational Department, *ORCID: 0000-0003-4716-0960*;

Vadym V. Biloshytsky – Dr. Sci. (Medicine), Senior Researcher, Deputy Director for Research, *ORCID: 0000-0003-0680-0538*;

Valentyna A. Rudenko – Cand. Sci. (Medicine), Senior Researcher, Academic Secretary, *ORCID: 0000-0002-6828-3866*.

Eugene G. Pedachenko

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4759-6019>

pedach@i.ua

Київський науково-дослідний інститут нейрохірургії (далі – Інститут) було створено у 1950 році на базі Київського психоневрологічного інституту відповідно до Постанови Ради Народних Комісарів СРСР № 2201 від 31.10.1940 р. «О сети медицинских научно-исследовательских институтов». Ініціатором створення в Україні в повоєнні роки потужної нейрохірургічної установи був видатний нейрохірург, учень і послідовник академіка М. Н. Бурденка, завідувач кафедри нейрохірургії Київського інституту вдосконалення лікарів (із 1945 р.) професор Олександр Іванович Арутюнов, який згодом став засновником сучасної української нейрохірургічної школи та очолював Інститут до 1964 р. За задумом О. І. Арутюнова Інститут було створено як комплексну науково-дослідну і лікувальну установу, в якій спільно з нейрохірургами працювали спеціалісти споріднених професій. Принцип комплексності визначив напрям формування вітчизняної нейрохірургії та сприяв розвитку таких дисциплін, як нейропатоморфологія, нейрорентгенологія, отоневрологія і нейроофтальмологія, а також подальшому розвитку нейрофізіології, нейропсихології тощо. Наказом міністра охорони здоров'я УРСР № 439 від 3 липня 1950 року були затверджені структура і штатний розклад Київського науково-дослідного інституту нейрохірургії в кількості 291 одиниці. Положення про Інститут було затверджено Міністерством охорони здоров'я України 4 серпня 1950 р. Впродовж 10 міс., під час реорганізації психоневрологічного інституту в нейрохірургічний, обов'язки директора тимчасово виконував П. С. Тарасенко, а О. І. Арутюнов обіймав посаду заступника директора із наукової роботи.

В Інституті були створені відділення нейроонкології, гострої травми центральної і периферичної нервової системи, нервово-судинної патології, відновної нейрохірургії та дитячої нейрохірургії, а також лабораторії біохімічних і загальноклінічних досліджень, експериментальної нейрохірургії, клінічної нейрофізіології та нейропатоморфології. З перших днів роботи Інститут став клінічною базою кафедри нейрохірургії Київського інституту вдосконалення лікарів, а згодом (із 1986 р.) і кафедри нейрохірургії Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця. Подальший історичний шлях установи відображено в численних публікаціях [1–20].

Упродовж 30 років (з 1964 до 1993 р.) Інститут очолював академік А. П. Ромоданов. Після його смерті в 1993 р. Інституту присвоєно його ім'я. Із серпня 1993 р. до квітня 2013 р. директором Інституту був віце-президент НАМН України, академік НАН і НАМН України Ю. П. Зозуля. В лютому 2013 р. Інститут, який нині має назву Державна установа «Інститут нейрохірургії ім. акад. А. П. Ромоданова НАМН України», очолив віце-президент Всесвітньої федерації нейрохірургічних товариств, головний позаштатний спеціаліст МОЗ України та НАМН України зі спеціальності «нейрохірургія», академік Всесвітньої академії нейрохірургії, академік НАМН України Є. Г. Педаченко.

В Інституті в різні роки працювали видатні нейрохірурги: з 1945 р. – І. Д. Вірозуб, А. П. Ромоданов, П. Г. Тананайко, з 1946 р. – О. А. Крістер, Я. І. Файнзильбер, з 1948 р. – В. С. Михайловський, Б. А. Пельц, П. О. Прон-

зелев, Т. М. Сергієнко, з 1950 р. – Ю. П. Зозуля, Г. П. Педаченко, з 1952 р. – Ю. С. Бродський, з 1953 р. – Л. Є. Пелех, О. П. Король, з 1954 р. – О. А. Лапоногов, з 1959 р. – О. П. Бурлуцький, В. Г. Станіславський, з 1961 р. – Я. В. Пацко, Ю. Д. Соснов, з 1967 р. – Р. М. Трош, а також неврологи: Г. Д. Дінабург, О. Л. Духін, І. С. Глушкова, М. К. Хорєць-Бротман, психіатри: А. Л. Абашев-Константиновський, Л. П. Розумовська-Молюкало, Г. Г. Дзевалтовська, нейропатоморфологи: Б. С. Хомінський, Ю. М. Квітницький-Рижов, І. О. Бродська, Т. П. Верхоглядова, В. П. Тушевський, М. І. Шамаєв, А. Т. Носов, нейрорентгенологи: Т. Д. Подольський, Я. І. Гейнісман, Л. П. Панкеєва, Г. С. Даниленко, Ц. М. Сорочинський, отоневролог М. В. Кулікова, нейроофтальмолог Л. М. Зозуля та інші спеціалісти, які заклали фундамент української нейрохірургічної науки і практики.

Нині клінічна база Інституту – це 15 профільних відділень із 361 ліжком, в яких щорічно проходять лікування близько 7 тис. хворих. У поліклінічному відділенні щорічно консультативну допомогу отримують 30–40 тис. хворих. У 15 операційних виконують понад 5 тис. операцій найвищого ступеня складності на рік. Комплексність обстеження та лікування хворих забезпечується роботою наукових і діагностичних відділень та лабораторій.

В Інституті нейрохірургії працюють 1008 співробітників, з них 38 докторів медичних наук, 14 професорів, 80 кандидатів медичних наук, а також 1 академік Національної академії наук України, 3 академіки Національної академії медичних наук України, 1 член-кореспондент Національної академії наук України, 1 член-кореспондент Національної академії медичних наук України, 14 заслужених лікарів України, 5 заслужених діячів науки і техніки України, 9 заслужених працівників охорони здоров'я України. В Інституті працювали і працюють 11 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки, три лауреати премії ім. О. О. Богомольця, два лауреати премії ім. М. Н. Бурденка.

У 1977 р. за великий внесок у розвиток нейрохірургії Інститут нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

Інститут координував роботу нейрохірургів України і фахівців суміжних спеціальностей, котрі працювали в міських та обласних нейрохірургічних відділеннях країни. Як головна нейрохірургічна установа держави Інститут спільно з МОЗ України регулярно проводив робочі наради головних обласних нейрохірургів, присвячені актуальним питанням організації нейрохірургічної допомоги населенню України.

З перших років існування Інституту основна увага колективу була спрямована на вирішення проблеми віддалених наслідків та ускладнень травми черепа, головного і спинного мозку, периферичної та зокрема вегетативної нервової системи. В подальшому наукові зусилля колективу були зосереджені на проблемах діагностики і хірургічного лікування гострих черепно-мозкових травм (Г. П. Педаченко, В. С. Михайловський), нейроонкології (А. П. Ромоданов, Ю. П. Зозуля, П. О. Пронзелев, Ю. Д. Соснов, Я. В. Пацко), захворювань і уражень нервової системи у дітей (А. П. Ромоданов, Ю. П. Зозуля, Б. А. Пельц,

Ю. С. Бродський) лікування больових синдромів (В. С. Михайловський), дослідженні патогенезу набряку-набухання, гострого пролабування мозку (Б. С. Хомінський, Ю. М. Квітницький-Рижов, Т. М. Сергієнко). Розроблялись нові напрями нейрохірургії: уточнення етіології та патогенезу гострих порушень мозкового кровообігу, діагностика і хірургічне лікування церебральних геморагічних інсультів (Г. П. Педаченко, Л. Є. Пелех, О. П. Бурлуцький), вивчення патогенезу та лікування компресійних уражень спинного мозку (В. С. Михайловський), дослідження динаміки епілептогенного вогнища і хірургічне лікування епілепсії (О. П. Харченко, А. П. Черченко), стереотаксичні втручання при екстрапірамідних гіперкінезах та паркінсонізмі (О. О. Лапоногов).

Нині значно розширився діапазон дослідницьких завдань і методологічних підходів до діагностики та лікування захворювань і уражень центральної та периферичної нервової системи із залученням сучасних мікрохірургічних технологій, методів лазерної, внутрішньосудинної, ендоскопічної, стереотаксичної, функціональної нейрохірургії та радіонейрохірургії. Головним завданням сучасної нейрохірургії є не лише ліквідація патологічного процесу, а і забезпечення високої якості життя хворому після лікування.

Сучасний рівень наукових досліджень нероздільно пов'язаний з рівнем розвитку технічних і біологічних галузей знань, ступенем впровадження та використанням результатів досліджень у сфері біотехнології, нанотехнології, біоніки, генетики, мікромеханізації, квантової електроніки, телекомунікації, телемедицини, комп'ютеризації, мікрохвильового управління механізмами та датчиками. Основні тенденції лікування хворих з нейрохірургічною патологією спрямовані на чітке доопераційне визначення меж патологічного вогнища, застосування мінімально травматичних хірургічних доступів, зменшення чинників операційної травми, підвищення точності цільової дії на осередок ураження, вдосконалення технічного обладнання, що забезпечується впровадженням у нейрохірургію прогресивних технологій.

Обґрунтовано і запроваджено нові принципи виконання досліджень за типом соціального замовлення. Інститут був виконавцем галузевої програми «Черепно-мозкова травма» (1978–1990 рр.) і галузевої науково-технічної програми «Медична допомога при черепно-мозковій травмі» (2007–2012 рр.).

Упроваджено та вдосконалено сучасні малоінвазивні методи хірургічного лікування при патології хребта. У 1995 р. в Інституті було відкрито відділення лазерної та ендоскопічної спінальної нейрохірургії – перше в Україні та країнах СНД. Були впроваджені пункційна лазерна мікродиссектомія, методики пункційної вертебропластики, транскутанної транспедикулярної фіксації хребта, динамічної міжостистої стабілізації, а також ендоскопічні технології. За результати досліджень співробітників Інституту нагороджено Державною премією в галузі науки і техніки (Є. Г. Педаченко, С. В. Куцаєв, Є. І. Слинко, 2008 р.).

За розробку важливої наукової, практичної і соціальної проблеми діагностики та лікування ушкоджень периферичних нервів співробітників Інституту нагороджено Державною премією України в галузі науки і техніки

(Ю. П. Зозуля, В. І. Цимбалюк, М. М. Сулій, 1996 р.). Розроблено і впроваджено імплантовані електростимуляційні системи вітчизняного виробництва для лікування хворих з негломовними больовими синдромами, ушкодженнями периферичних нервів та спинного мозку.

Вивчення впливу радіації в малих дозах на ЦНС після Чорнобильської катастрофи виявило відсутність резистентності нервової системи до радіаційного ураження та поступовий розвиток післярадіаційної енцефалопатії. Вперше запропоновано методи профілактики та лікування радіаційного ураження ЦНС учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та осіб, які проживають на радіоактивно забруднених територіях. У 2016 році за вагомих внесок у вивчення впливу радіації на нервову систему та організм людини член-кореспондента НАМН України М. І. Лісяного і доктора медичних наук І. В. Степаненко нагороджено Почесною грамотою ООН. За цикл робіт, присвячених вивченню біохімічних процесів при радіаційному ураженні ЦНС, співробітників Інституту нагороджено премією ім. О. О. Богомольця (Ю. П. Зозуля, Д. А. Сутковий, 1999 р.).

Інститут провів велику організаційно-методичну роботу зі створення і розвитку дитячої нейрохірургічної служби в країні, зокрема наказом МОЗ України від 19.12.1997 р. № 360 перелік лікарських посад поповнився посадою «лікар-нейрохірург дитячий». Створено та офіційно затверджено спеціальність «дитяча нейрохірургія», відкрито спеціалізовані дитячі нейрохірургічні відділення у багатьох містах країни. За підтримки НАМН України і МОЗ України на базі Інституту створено науково-виробниче підприємство ТОВ «Дитячий нейрохірургічний центр», на базі якого з 1994 р. розпочато випуск вітчизняних лікворозшунтувальних систем. За розробку імплантованих пристроїв для лікування захворювань ЦНС співробітників Інституту нагороджено Державною премією України в галузі науки і техніки (Ю. П. Зозуля, Ю. О. Орлов, М. В. Плавський, 2001 р.).

З 1987 р. розпочато дослідження відновних можливостей трансплантованих ембріональних мозкових тканин в експерименті. У 1989 р. виконано першу в світі трансплантацію ембріональної нервової тканини хворому на дитячий церебральний параліч (академік НАМН України і член-кореспондент НАН України В. І. Цимбалюк, доктор медичних наук Л. Д. Пічкур). Клініка відновної нейрохірургії має найбільший у світі досвід з трансплантації ембріональної нервової тканини хворим з різними видами органічних уражень головного мозку. У 2002 р. за фундаментальні дослідження нових біотехнологій академіка НАМН України і член-кореспондента НАН України В. І. Цимбалюка нагороджено Державною премією України в галузі науки і техніки.

Розроблено та вдосконалено хірургічне лікування артеріальних аневризм і артеріовенозних мальформацій головного мозку, стенотичних уражень магістральних церебральних артерій із застосуванням мікрохірургічних і ендovasкулярних технологій (О. А. Цімейко, Л. М. Яковенко, М. Ю. Орлов, В. В. Мороз). Вперше в Україні застосовано новітні ендovasкулярні методики емболізації спіралями, клейовими композиціями, стентування.

Принципово новий рівень проведення нейрохірургічних операцій із використанням сучасної системи хірургічної навігації при пухлинах головного мозку забезпечується оснащенням навігації системою телемоніторингу, розробленою та впровадженою в клінічну практику професором В. Д. Розуменком.

З жовтня 2010 р. активно працює відділ нейрорадіології та радіонейрохірургії. Під керівництвом доктора медичних наук О. Ю. Чувашової та доктора медичних наук А. Б. Грязова проводяться радіохірургічні операції з використанням лінійного прискорювача «Трилоджи».

Розпочато фундаментальні дослідження у новому напрямі – нейроімунології під керівництвом член-кореспондента НАМН України М. І. Лісяного, які спрямовані на вивчення взаємодії нервової та імунної систем в нормі та за патології. Результати узагальнено в багатьох колективних монографіях.

Початок XXI ст. ознаменував новий етап наукової діяльності Інституту – вивчення можливостей генної терапії. Показано, що генна терапія шляхом трансфекції тканини головного мозку плазмідним вектором, який несе ген *APOE2* чи *APOE3*, суттєво гальмує розвиток вторинних уражень головного мозку при експериментальній черепно-мозковій травмі, сприяє регресу зумовлених травмою структурних і функціональних порушень (доктор медичних наук В. В. Білошицький).

Значно зросли можливості та інформативний рівень діагностичних досліджень, арсенал яких включає комп'ютерну і функціональну магнітно-резонансну томографію, енцефалосцинтиграфію, однофотонну емісійну комп'ютерну томографію, церебральну ангиографію, комп'ютерну електроенцефалографію, нейрофізіологічні дослідження. Комплексний аналіз результатів діагностичних досліджень дає змогу з високим ступенем імовірності встановити діагноз та обрати оптимальну тактику лікування для кожного хворого.

У 2014 р. в Інституті створено відділ ад'ювантних методів лікування злоякісних пухлин головного мозку та відділ експериментальної нейрохірургії і клінічної фармакології, а в 2015 р. – відділ нейрофізіології і відділ епідеміології та прогнозування нейрохірургічних захворювань.

Нині Інститут посідає чільне місце в діагностиці та лікуванні нейрохірургічної патології в Україні. Науково-організаційний відділ Інституту координує роботу розвинутої мережі нейрохірургічних відділень України, налагоджує видання тематичних наукових збірників, «Ukrainian Neurosurgical Journal», методичних рекомендацій та інформаційних листів, організує проведення з'їздів, конференцій, тематичних семінарів, навчальних шкіл з міжнародною участю для нейрохірургів України. Лише за останні два роки проведено 12 тематичних конференцій з міжнародною участю і VI з'їзд нейрохірургів України.

В Інституті створено та працюють наукові школи з нейротравми, нейроонкології, судинної патології головного і спинного мозку, малоінвазивної спінальної нейрохірургії, нейротрансплантації, нейроімунології, які очолюють та розвивають провідні фахівці Інституту: академік НАМН України Є. Г. Педаченко, академік НАН України та НАМН України Ю. П. Зозуля, академік НАМН України

і член-кореспондент НАН України В. І. Цимбалюк, член-кореспондент НАМН України М. І. Лісяний.

Упродовж усього існування установи постійно здійснюється підготовка наукових кадрів: кандидатів та докторів наук, як вітчизняних фахівців, так і іноземців. З моменту заснування інституту працює Вчена рада, а з 1976 р. – спеціалізована Вчена рада із захисту докторських та кандидатських дисертацій зі спеціальності «нейрохірургія». За період роботи спецради Інституту захищено 83 докторських та 351 кандидатську дисертацію. Для заохочення молодих співробітників до наукової роботи у 2014 р. засновано стипендію імені академіка О. І. Арутюнова.

Інститут нейрохірургії кваліфіковано надавав та продовжує надавати консультативну і нейрохірургічну допомогу постраждалим на Майдані та бійцям, котрі отримали травми під час АТО/ООС.

Інститут має великий творчий потенціал, про що свідчить виконання щорічно фундаментальних, прикладних науково-дослідних робіт та ініціативних розробок за різними напрямками нейрохірургії. За результатами клінічних та експериментальних наукових робіт співробітниками Інституту опубліковано понад 7 тис. наукових праць, 225 монографій і підручників, 85 методичних рекомендацій, отримано понад 650 авторських свідоцтв і патентів, розроблено та затверджено 95 уніфікованих клінічних протоколів і клінічних настанов із надання медичної допомоги хворим з нейрохірургічною патологією. В Інформаційному бюлетені НАМН України опубліковано 202 нововведення. Розроблено та зареєстровано 77 нових технологій.

Протягом усього періоду роботи Інституту встановлювались і розширювались професійні та дружні зв'язки співробітників з багатьма спорідненими нейрохірургічними установами: Варшавською клінікою нейрохірургії, Берлінською нейрохірургічною клінікою лікарні Шаріте, Белградською нейрохірургічною клінікою, неврологічним інститутом К. Беста і К. Борсані (Мілан, Італія), Інститутом нейрохірургії ім. акад. М. Н. Бурденка РАМН, Російським нейрохірургічним інститутом ім. проф. А. Л. Полєнова, Інститутом цитології РАН, Університетом Торонто, медико-санітарним публічним закладом «Інститут неврології та нейрохірургії Республіки Молдова», Республіканським науково-практичним центром Республіки Узбекистан.

Останніми роками провідні фахівці Інституту проводять майстер-класи та читають лекції на школах-семінарах для лікарів у різних країнах світу (академік НАМН України Є. Г. Педаченко, академік НАМН України, член-кореспондент НАН України В. І. Цимбалюк, доктор медичних наук В. В. Білошицький, доктор медичних наук К. Р. Костюк, доктор медичних наук Л. М. Вербова, доктор медичних наук В. О. Федірко, доктор медичних наук А. П. Гук, кандидат медичних наук М. Р. Костюк, доктор медичних наук М. О. Гук).

Співробітники Інституту є членами Всесвітньої федерації нейрохірургічних товариств, Європейської асоціації нейрохірургів, почесними членами асоціації нейрохірургів європейських країн, почесними професорами відомих університетів та медичних академій, членами Між-

народної протиепілептичної ліги, зарубіжних асоціацій фахівців з інших спеціальностей.

Упродовж 40 років в Інституті працювало правління Наукового товариства нейрохірургів України. У 1993 р. створено Українську асоціацію нейрохірургів. Інститут і Українська асоціація нейрохірургів є засновниками «Ukrainian Neurosurgical Journal», який є одним із найкращих медичних журналів України за наукометричними показниками.

Останніми роками, незважаючи на економічні труднощі, Інститут оснащено високотехнологічним устаткуванням, що дає змогу вирішувати теоретичні та практичні завдання нейрохірургії на якісно новому рівні. Успішно опановано операції з використанням нейронавігаційних систем, ендоскопічних технологій, операційних мікроскопів, ангиографічних систем останнього покоління.

Розробка і втілення новітніх технологій, підготовка кадрів, впровадження сучасних уніфікованих клінічних протоколів та настанов лише за останні 5 років дали змогу суттєво поліпшити результати лікування нейрохірургічних хворих і знизити показники післяопераційної летальності до 1,1 % (найкращий показник за всю історію Інституту), підвищити якість життя прооперованих хворих.

Перспективи подальшого розвитку Інституту нейрохірургії полягають у широкому впровадженні методу нейромодуляції, розробці генної терапії, зокрема з використанням стовбурових клітин, застосуванні інвазивних електрофізіологічних досліджень і сучасних нейровізуалізаційних технологій для виявлення епілептичного фокусу та визначення хірургічної тактики, вдосконаленні і широкому впровадженні ендоскопічних методик у нейрохірургічну практику. Актуальною є розробка та впровадження методів реконструктивно-відновної нейрохірургії і лікування хронічних больових синдромів. Надзвичайно важливим для України є створення на базі Інституту Науково-практичного центру нейротравми і сучасного реабілітаційного центру.

Рішенням Організаційного комітету Міжнародного економічного рейтингу «Ліга кращих» від 28.07.2020 р. за бездоганну ділову репутацію Державній установі «Інститут нейрохірургії ім. акад. А. П. Ромоданова НАМН України» присвоєно звання «Підприємство року – 2019», а директорів Інституту академіку НАМН України Євгенію Георгійовичу Педаченку – сертифікат «Керівник Року – 2019» за багаторічну плідну працю, ефективне керування підприємством-лідером та дотримання високих соціальних обов'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Arutyunov AI. [Progress in the development of neurosurgery in Ukraine]. *Vrachebnoe delo*. 1958; (2): 113-6. Russian.
2. Pedachenko GA. [A Brief History of the Development of Neurosurgery: A Course of Selected Lectures on Neurosurgery]. Kyiv: Vipol; 1993. 22 p. Russian.
3. Zozulya YuA, Tsybalyuk VI, eds. [Academician of the USSR Academy of Sciences Alexander Ivanovich Arutyunov. Pages of life. To the 100th anniversary of his birth]. Kyiv: LLC UVPK "ExOb"; 2004. 176 p. Russian.
4. Zozulya YuP, Tsybalyuk VI, eds. [Romodanov Neurosurgery Institute of the Academy of Medical Sciences of Ukraine. History and personalities]. Kyiv: INH; 2006. 410 p. Ukrainian.
5. Pedachenko EG, Polishchuk ME, eds. [Neurosurgical service in the regions of Ukraine]. Kyiv: A.L.D.; 2005. 219 p. Ukrainian.
6. Pedachenko EG, Biloshytsky VV. [The history of neurosurgery in Kyiv in the pre-war years (in the language of archival documents)]. *Ukrainian Neurosurgical Journal*. 2007;(4):75–8. Russian.
7. Biloshytsky VV, Pedachenko EG. [History of Kyiv neurosurgery. Professor Leonid Alexandrovich Koreysha (1896-1973)]. *Ukrainian Neurosurgical Journal*. 2008;(2):83–6. Russian.
8. Tsybalyuk VI. [Mark Karlovich Brotman]. *Ukrainian Neurosurgical Journal*. 2008;(2):87–92. Ukrainian.
9. Tsybalyuk VI. [Professor Taras Mikhailovich Sergienko (on the occasion of his 90th birthday)]. *Ukrainian Neurosurgical Journal*. 2008;(4):77–88. Ukrainian.
10. Biloshytsky VV, Pedachenko EG. [Professor Mikhail Borisovich Yukelson (1867-1938) - the first head of the neurosurgical clinic in Kyiv]. *Ukrainian Neurosurgical Journal*. 2008;(4):89–92. Russian.
11. Pedachenko EG, Biloshytsky VV. [Kyiv neurosurgery in the pre-war years]. Kyiv; 2009. 80 p. Russian.
12. Podyman OO, ed. [SI "Romodanov Neurosurgery Institute of the NAMS of Ukraine". Our high memory passages are safe]. Kyiv: Imidzh of Ukraine; 2010. 136 p. Ukrainian.
13. Tsybalyuk VI, Khominskaya ZB, Khominskaya MB. [Professor Boris Stepanovich Khominsky]. *Ukrainian Neurosurgical Journal*. 2011;(4):69–74. Russian.
14. Tsybalyuk VI. [Tarasenko Petro Serhiyovych is the first acting director of the Institute of Neurosurgery]. *Ukrainian Journal of Neurosurgery*. 2012;(1):85–9. Ukrainian.
15. Vilensky YuG. [Classic of Ukrainian neuromorphology Khominsky B.S.]. *Ukrainian Journal of Neurosurgery*. 2012;(1):90–1. Russian.
16. Likhтерman LB. [Georgy Afanasyevich Pedachenko is the founder of the neurosurgical dynasty]. *Ukrainian Neurosurgical Journal*. 2013;(3):68–9. Russian.
17. Tsybalyuk VI. [Academician Andriy Romodanov is a developer of Ukrainian neurosurgery]. *Ukrainian Journal of Neurosurgery*. 2013;(3):70–8. Ukrainian.
18. Zozulya YuP, Sapon MA, Nikiforova AM. [20th anniversary of the Ukrainian Neurosurgical Journal]. *Ukrainian Journal of Neurosurgery*. 2015;(4):5-8. Ukrainian.
19. Pedachenko EG. [Neurosurgery in Ukraine: nowadays and perspectives]. *Ukrainian Journal of Neurosurgery*. 2018;(1):5-18. Ukrainian.
20. Pedachenko EG, ed. [Life in neurosurgery: to the 25th anniversary of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine]. Kyiv: Image of Ukraine; 2018. 190 p. Ukrainian.

РЕЗЮМЕ

**ГУ «Институт нейрохирургии
им. акад. А. П. Ромоданова
Национальной академии
медицинских наук Украины»
отмечает 70-летие**

Е. Г. Педаченко , **Л. Д. Пичкур,
В. В. Белошицкий, В. А. Руденко**

*ГУ «Институт нейрохирургии
им. акад. А. П. Ромоданова НАМН Украины»,
ул. Платона Майбороды, 32, Киев, 04050, Украина*

В 2020 году ГУ «Институт нейрохирургии имени акад. А. П. Ромоданова Национальной академии медицинских наук Украины» отмечает юбилей – 70 лет со дня основания. Приказом министра здравоохранения СССР № 439 от 3 июля 1950 года были утверждены структура и штатное расписание Киевского научно-исследовательского института нейрохирургии в количестве 291 единицы. Положение об Институте было утверждено Министерством здравоохранения Украины 4 августа 1950 года. Были созданы отделения нейроонкологии, острой травмы центральной и периферической нервной системы, нервно-сосудистой патологии, восстановительной нейрохирургии и детской нейрохирургии. Институт нейрохирургии в разные годы возглавляли: А. И. Арутюнов (1950–1964), А. П. Ромоданов (1964–1993), Ю. А. Зозуля (1993–2013), Е. Г. Педаченко (с февраля 2013 г.). Ныне клиническая база Института – это 15 профильных отделений с 361 койкой, в которых ежегодно проходят лечение почти 7 тыс. больных. В поликлиническом отделении ежегодно консультативную помощь получают 30–40 тыс. больных. В 15 операционных выполняют более 5 тыс. операций высокой степени сложности в год. Комплексность обследования и лечения больных обеспечивается работой науч-

ных и диагностических отделений и лабораторий. В Институте нейрохирургии работают 1008 сотрудников, из них 38 докторов медицинских наук, 14 профессоров, 80 кандидатов медицинских наук. Институт занимает ведущее место в диагностике и лечении нейрохирургической патологии в Украине. Созданы и работают научные школы по нейротравме, нейроонкологии, сосудистой патологии головного и спинного мозга, малоинвазивной спинальной нейрохирургии, нейротрансплантации, нейроиммунологии, которые возглавляют и развивают ведущие специалисты института. На протяжении всего существования учреждения постоянно осуществляется подготовка научных кадров. Перспективы дальнейшего развития Института нейрохирургии заключаются в широком внедрении метода нейромодуляции, разработке генной терапии, применении инвазивных электрофизиологических исследований и современных нейровизуализационных, совершенствовании и широком внедрении эндоскопических методик в нейрохирургическую практику, разработке методов реконструктивно-восстановительной нейрохирургии и лечения хронических болевых синдромов. Чрезвычайно важным для Украины является создание на базе института Научно-практического центра нейротравмы и современного реабилитационного центра.

Ключевые слова: Институт нейрохирургии; юбилей; история.

Для цитирования: Педаченко ЕГ, Пичкур ЛД, Белошицкий ВВ, Руденко ВА. ГУ «Институт нейрохирургии им. акад. А. П. Ромоданова Национальной академии медицинских наук Украины» отмечает 70-летие. Журнал Национальной академии медицинских наук Украины. 2020;26(1-2): 65–71. DOI: 10.37621/JNAMSU-2020-1-2-8.

Статья поступила в редакцию 27.11.2019 | Направлена на рецензирование 30.11.2019 | Принята в печать 15.12.2019